

Емодзі в цифровій комунікації: класифікація, інтерпретація та проблеми судово-лінгвістичної експертизи

Віталій Переяслов

кандидат філологічних наук, завідувач сектору мистецтвознавчих та лінгвістичних досліджень лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних та мистецтвознавчих досліджень, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3262-1210>, e-mail: vitalypereyaslov@ukr.net

Оксана Русанова

старший науковий співробітник лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних та мистецтвознавчих досліджень, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0342-9223>, e-mail: ksusharusanova73@gmail.com

Досліджено теоретичні та прикладні аспекти користування емодзі як паралінгвістичним засобом цифрової комунікації. Запропоновано багаторівневу систему класифікації емодзі, що охоплює типологічний, функційний, семантичний, прагматичний, кроскультурний, контекстуальний, дискурсивний і полісемічний виміри. Особливу увагу приділено проблемам інтерпретації емодзі в судово-лінгвістичній експертизі та розроблено алгоритм їх аналізу.

Ключові слова: емодзі; цифрова комунікація; судово-лінгвістична експертиза; семантика; прагматика; полісемія; кроскультурна комунікація.

Emojis in Digital Communication: Classification, Interpretation and Issues in Forensic Linguistic Expertise

Vitalii Pereiaslov, Oksana Rusanova

This article examines the theoretical and practical aspects of using emojis as a paralinguistic means of digital communication. A multi-level classification system for emojis is proposed, covering typological, functional, semantic, pragmatic, cross-cultural, contextual, discursive and polysemic dimensions. Particular attention is paid to the problems of interpreting emojis in forensic linguistic analysis, and an algorithm for their analysis has been developed.

Keywords: emojis; digital communication; forensic linguistic analysis; semantics; pragmatics; polysemy; cross-cultural communication.

Стрімкий розвиток цифрових технологій зумовив появу нових форм письмової комунікації, невід'ємним елементом яких стали емодзі — графічні символи, що виконують функції, аналогічні невербальним засобам усного мовлення. Незважаючи на широке практичне застосування, емодзі залишаються недостатньо дослідженим об'єктом лінгвістичної науки, особливо в контексті їх застосування як доказової бази в судових провадженнях.

Теоретичним підґрунтям дослідження слугує концепція британського лінгвіста Вів'єна Еванса, який виокремлює шість основних функцій емодзі, що відповідають невербальним засобам комунікації в усному мовленні [1]. Субститутивна функція передбачає повну заміну слова або частини речення графічним символом. Підкрплювальна

функція полягає в дублюванні змісту вербального повідомлення з метою посилення комунікативного ефекту. Іронічна, або протирічна, функція реалізується в тих випадках, коли емодзі виражає зміст, протилежний буквальному тексту, — передусім у контекстах сарказму та іронії. Доповнювальна функція забезпечує мета-коментар до висловленого, наприклад, смайлик у кінці фрази як інтерпретативна підказка щодо тону повідомлення. Емфатична функція слугує засобом підкреслення важливості висловленої думки. Нарешті, функція управління дискурсом сигналізує початок або завершення комунікативного акту.

Окремо виділяють лінгвістичні функції емодзі: експресивну (передача емоцій), інтерпретаційну (допомога адресатові у пра-

вильному розумінні повідомлення), фатичну (підтримка соціального контакту), етикетну (пом'якшення категоричності висловлювань), емфатичну (посилення вже вираженої емоції) і структурну, коли емодзі виконує роль пунктуаційного знаку.

Залучення емодзі до доказової бази в судових провадженнях породжує низку методологічних викликів. По-перше, платформна варіативність: той самий символ може візуально відрізнитися залежно від операційної системи або застосунку, що безпосередньо впливає на сприйняття його змісту. Наприклад, емодзі «здивоване обличчя» на різних платформах може асоціюватися з гнівом, шоком або навіть загрозою. По-друге, полісемія: більшість емодзі є багатозначними, до того ж актуальне значення залежить від контексту, тону всієї переписки й соціальних характеристик комунікантів. По-третє, поколінна та субкультурна диференціація: значення тих самих символів суттєво різняться між різними соціальними групами.

У реальній судовій практиці емодзі вже ставали предметом лінгвістичного аналізу у справах, пов'язаних із погрозами, сексуальними домаганнями й договірними зобов'язаннями. У нашому дослідженні пропонуємо алгоритм аналізу емодзі в контексті диспозиції статей, пов'язаних з колабораційною діяльністю.

Випадок А: висловлювання з контекстом втрат поміж проросійських сил із застосуванням емодзі ❤️.

Відповідно до експертної практики, емодзі ❤️ в окремих висловлюваннях (наприклад, у контексті втрат поміж проросійських сил) може мати значення співчуття. У такому разі реалізується *підкріплювальна функція*: емодзі дублює або підсилює вербальну частину повідомлення, що виражає жаль або солідарність.

За рівнями інтерпретації емодзі ❤️ семантично має символічне значення: любов / підтримка / солідарність; буквальне значення (орган або відчуття) у цьому контексті нерелевантне. Прагматично він є маркером емоційного стану адресанта: демонстрацією співпереживання; індикатором ставлення до адресата або третіх осіб. Дискурсивно означений емодзі формує фатичний ефект

солідарності в межах спільноти адресантів, об'єднаних спільними поглядами. ❤️ є потенційно амбівалентним символом, однак у сполученні з текстом про втрати однозначно функціонує як маркер жалю, а не романтичного почуття.

Випадок Б: «*Ни чё он Киев возьмёт второй раз, надеюсь Харьков к 23 августа возьмут... Но в чудеса верю* ❤️❤️».

Подвоєне вживання ❤️❤️ у поєднанні з висловленням надії на військово захоплення Харкова й Києва утворює принципово інший прагматичний ефект. Тут емодзі виконує емфатичну функцію: посилює виражене адресантом бажання. Об'єктом «любові» є ідеологічна позиція або очікуваний результат, а не людина або місце.

Із погляду дискурсивної інтерпретації це вживання реалізує маркування дискурсивної стратегії підтримки збройної агресії. Редуплікація (два символи поспіль) є засобом квантифікації емоції: що більше символів — то інтенсивніше виражене бажання. Полісемічний потенціал символу зсувається від «любов до людини» до «схвалення дії».

Випадок В: «*Там учебка киевских боевиков* 😂👊». Зазначений вираз є відповіддю на допис «⚡ Новомосковск Днепропетровской области принимает удары "Гераней" — там гремят взрывы».

Коментар є реакцією на повідомлення про удари по Новомосковську Дніпропетровської області. Вербальна частина містить евфемізм та дегуманізуючий ярлик, а емодзі-послідовність у складі висловлювання формує самостійний емоційно-оцінний шар.

Емодзі 😂 (широка усмішка) позначає дуже велику радість, щастя. Відрізняється від простої посмішки більшою інтенсивністю позитивної емоції. Семантичний рівень емодзі реалізує метонімічне значення: усмішка як прояв радості. У контексті опису вибухів він набуває конотації злорадства — радості від нещастя іншої сторони. На прагматичному рівні 😂 є маркером емоційного стану адресанта (сильна позитивна реакція на подію) і перетворює нейтральне повідомлення на виразну позитивну оцінку удару по місту.

Емодзі 👊 у сполученні з першим емодзі реалізує підкріплювальну функцію, підсилює

вже виражену позитивну реакцію, додаючи семи схвалення й вітання події. Тож емодзі 🍌 в аналізованому контексті виконує дискурсивну функцію маркування стратегії схвалення збройних дій. Разом із першим емодзі послідовність 😊🍌 утворює стійку формулу злорадства та підтримки, де перший компонент позначає стан адресанта, а другий — його ставлення до події.

Поєднання «😊» та «🍌» у контексті повідомлення про вибухи в українському місті формує однозначний прагматичний ефект: адресант демонструє інтенсивну позитивну реакцію на удари по цивільній інфраструктурі. Емодзі функціують як інструменти посилення експресивності та водночас як маркери ідеологічної позиції адресанта.

Випадок Г: «ZOV 🍌🐘». Аббревіатура «ZOV» (рос. «ЗОВ», також «Z», «O», «V» як окремі символи) є офіційним кодовим позначенням, що набуло поширення з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року. Символ «Z» використовувався на техніці збройних сил Росії як тактичне маркування, після чого став знаком підтримки агресії та офіційною символікою так званої «спеціальної воєнної операції» (СВО).

На семантичному рівні «ZOV» функціює як ідеологема — мовний знак з конвенційно закріпленим політичним значенням у межах певної ідеологічної системи. Первісне значення слова «зов» (поклик, заклик) акумулювалося з новим конотативним шаром: заклик до підтримки збройної агресії проти України. Уживання латиниці (ZOV замість ЗОВ) надає символу ознак інтернаціонального бренду й підсилює його впізнаваність.

У контексті телеграм-дискурсу «ZOV» функціює як дискурсивний маркер приналежності до спільноти — фатичний сигнал, що ідентифікує адресанта як прихильника «спеціальної воєнної операції». Таке вживання відповідає функції управління дискурсом: символ сигналізує про ідеологічну позицію й формує дискурсивний контекст для інших компонентів висловлювання.

За типологічною класифікацією 🍌 належить до антропоморфних емодзі. Це один

із найпоширеніших символів у сфері спорту, мотиваційного контенту та демонстрації сили. Семантичний спектр цього емодзі багатий і залежить від контексту. У зазначеному виразі він має ідіоматичне значення й у поєднанні з військово-патріотичним контентом уособлює збройну силу, воєнну потугу, армійський дух.

За типологічною класифікацією 🐘 належить до зооморфних емодзі. У загальному вжитку асоціюється з великим розміром, довгою пам'яттю, мудрістю та силою. Слон як символ є полісемічним, і його інтерпретація суттєво залежить від контексту. У зазначеному виразі він має специфічне значення й може вживатися як метафора незупинної, нездоланної сили — армії, що рухається вперед попри перешкоди. У контексті виразу «ZOV 🍌🐘» емодзі 🐘 реалізує насамперед доповнювальну функцію: додає до семантики сили (уже вираженої через ZOV + 🍌) семи масштабу, незупинності й незламності. Якщо 🍌 акцентує активну, динамічну силу, то 🐘 підкреслює масштаб і невразливість — ту саму силу як невідворотну, непереборну. Із погляду дискурсивної інтерпретації, 🐘 маркує стратегію нагнітання образу непереможної збройної сили. Поєднання слона з символом «ZOV» формує метафору воєнної машини, що не зупиниться перед жодними перешкодами.

Висловлювання «ZOV 🍌🐘» є трикомпонентною семіотичною конструкцією, де кожен елемент виконує специфічну роль: ZOV — ідеологічна ідентифікація та заклик; 🍌 — активна, динамічна сила; 🐘 — масштаб, незламність, невідворотність.

Разом вони утворюють ідіоматичне значення, що не є простою сумою складових: «ZOV — це могутня, незупинна сила». Синтаксична позиція емодзі (після вербального компонента) відповідає підкріплювально-конкретизуючій функції: спочатку — ідеологічна назва, потім — її образна характеристика через два символи.

Для судово-лінгвістичної експертизи важливо зафіксувати, що, по-перше, «ZOV» є не нейтральним словом, а конвенційно

закріпленим символом підтримки збройної агресії, що набуло цього значення з лютого 2022 року і є загальновідомим у відповідному дискурсивному середовищі; по-друге, емодзі 🍷 та 🐘 у цьому контексті є не декоративними елементами, вони виконують конкретні семантичні функції підсилення та конкретизації ідеологічного меседжу; по-третє, поєднання трьох компонентів утворює цілісну пропагандистську конструкцію з виразним ідеологічним забарвленням, яка не допускає нейтральної або «мирної» інтерпретації в актуальному воєнному контексті.

Отже, під час проведення судово-лінгвістичної експертизи повідомлень з емодзі необхідно: 1) аналізувати символ у конкретному текстовому та ситуативному контексті; 2) ураховувати кількість повторень символу

як показник інтенсивності; 3) досліджувати послідовності емодзі як цілісні семантичні конструкції; 4) верифікувати інтерпретацію за спеціалізованими базами даних (Emojipedia, Emojiall) з обов'язковим зазначенням платформи відображення [2—4].

Перелік джерел посилання

1. Evans V. The Emoji Code: The Linguistics behind Smiley Faces and Scaredy Cats. New York, 2017. 288 p.
2. Danesi M. The Semiotics of Emoji: The Rise of Visual Language in the Age of the Internet. London, 2017. 200 p.
3. Unicode Consortium. Full Emoji List. URL: <https://unicode.org/emoji/charts/full-emoji-list.html> (дата звернення: 25.03.2026).
4. Emojipedia. URL: <https://emojipedia.org> (дата звернення: 25.03.2026).